

bovenramen (hetzij tuimelramen, voorzien van zijwangen, hetzij schuiframen, volgens MASTBOOM voorzien van halve dubbele ramen) laat binnentreden en de *bedorven lucht* afvoert door een *trekschoorsteen*, waarvan zich de opening *boven* in het lokaal bevindt, dicht bij het plafond. Deze opening mag *nooit gesloten* worden.

Doch ook in schoollokalen, waar het stelsel LEVOIR—VAN BEMMELEN nog aanwezig is, kan goed geventileerd worden, indien men maar zorgt, dat de schuif achter de kachel en de klep in het afvoerkanaal nabij de vloer *beide altijd gesloten blijven* en de opening nabij het plafond *altijd open* blijft.

's-Gravenhage, 19 November 1917.

Dr. J. DE GROOT SR.

RAPPORT IN ZAKE GEMOBILISEERDE ARTSEN.

Hoewel ik niet denk, dat collega VAN BEMMEL zich met reden ongerust maakt, omdat ik niet kan gelooven, dat voor een bepaalde groep een uitzonderingswet zal worden gemaakt, wil ik er toch uit persoonlijke ondervinding op wijzen, dat er een groot verschil bestaat tusschen onzen diensttijd in onzen studententijd en die gedurende de mobilisatie. Evenmin als voor ons, die tegen onze bedoeling aan een oud dienstverband vastzitten, een uitzondering kan worden gemaakt, evenmin bestaat er grond om de genoemde groep vrij te stellen. Voor ons is juist de druk zoo zwaar, omdat er zooveel uitzonderingen zijn; waren die er niet, dan zouden wij, die nu reeds meer dan drie jaar gemobiliseerd zijn, dezen druk niet zoo sterk voelen.

Middelburg, 17 November 1917.

P. H. VAN ROOJEN.

MIDDENSTANDSZIEKTEVERZEKERING.

I.

Een paar woorden naar aanleiding van het schrijven van collega TER BALS in het *Tijdschrift*-nummer van 17 November.

Indien middenstandsziekteverzekeringmaatschappijen zich ook gaan bezighouden met het verschaffen van geneeskundige hulp, of indien er zijn, die dit nu reeds doen, dan zullen deze voor ons eenvoudig ziekenfondsen zijn en als zoodanig behandeld moeten worden. Maar laat ons niet beginnen met het beginselonderscheid uit het oog te verliezen tusschen maatschappijen, die dit wel en die het niet doen. Ten opzichte van deze laatste ons standpunt te bepalen, is het eenige, wat op het oogeblik aan de orde is.

's-Gravenhage, 17 November 1917.

Dr. D. SNOECK HENKEMANS.

II.

Als een ziekenfonds leden aanneemt met een hooger inkomen dan voor een ziekenfonds toelaatbaar is, en vaste geneeskundigen aanstelt, dan kunnen wij daaraan niets doen dan die geneeskundigen uitsluiten van onze Maatschappij. Dat gebeurt in Deventer, maar dit heeft met een ziekteverzekering voor den middenstand niets te maken. De personen, die op die wijze zich in een ziekenfonds indringen, doen dat, omdat zij tegenover het nadeel van een aangewezen dokter het voordeel hebben, dat zij heel weinig betalen voor geneeskundige hulp.

Dit gevaar dreigt niet bij de verzekering voor den middenstand, omdat het tarief zoo hoog is, dat zij er voor zullen bedanken een aangewezen dokter te nemen. Gaat een verzekeringsmaatschappij dien weg op, en richt de zaak in op de wijze van een ziekenfonds, dan zal dit zeker tegen een lager tarief kunnen geschieden. Maar dan is de maatschappij gedwongen, om te zoeken onder de niet-leden van de Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst, omdat onze statuten ons verbieden, ons aan een dergelijke onderneming te binden. Dat kunnen wij niet verhinderen. Deze maatschappijen zullen vallen onder de rubriek, waarover ik in mijn eerste artikel schreef, die ik daar niet nader omschreven heb, omdat zij behooren onder de ziekenfondsen. Collega TER BALS vergeet, dat wij te doen hebben met verzekering en niet met ziekenfondsen. Ik ben overtuigd, dat deze soort verzekering niet zeer snel ingang

zal vinden, omdat de tarieven zeer hoog zijn. Er is dus alle tijd, om de kat uit den boom te zien, en mocht het zijn, dat er misbruiken insluipen, die wij nu niet kunnen voorzien, dan is er tijd, om er een eind aan te maken. Op dit oogenblik is er geen enkele reden om bevreesd te zijn voor het welzijn van de menschheid en voor onze beurs.

Leeuwarden, 18 November 1917. _____

DR. L. DE JAGER.

EEN CURSUS IN PSYCHO-ANALYSE EN WIJSHEID.

Dezer dagen kwam mij een aankondiging in handen van een cursus in „Psycho-analyse en Wijsheid” (is dit laatste bedoeld als aanvulling of tegenstelling?), staande op naam van dr. J. A. RESINK te 's-Gravenhage (geen geneeskundige) en J. VAN VEEN, arts te Haarlem. Deze cursus is bedoeld voor leeken. De aankondiging is een mengsel van niet te begrijpen mystiek en wel te begrijpen reclame. Het publiek, dat zich door den kabalistischen inhoud aangetrokken voelt, verraadt, naast zin voor mystisch gedoe, gebrek aan kennis en critisch oordeelvermogen. Hun dreigt hier een ernstig gevaar, dat heeft de praktijk mij geleerd. Tegen een cursus in psycho-analyse met of zonder wijsheid, bestemd voor leeken en aangekondigd op een wijze, zooals bedoeld geschrift aangeeft (in verband met den papiernood laat ik aanhalingen daaruit achterwege), acht ik het mijn plicht een ernstige waarschuwing en een woord van protest te doen hooren.

Amsterdam, 20 November 1917. _____

Dr. F. S. MEIJERS.

EEN GEWEIGERDE ADVERTENTIE.

„De redactie maakt bezwaar tegen de opname”. Dit kreeg ik ten antwoord, toen ik een advertentie (let wel: slechts een advertentie) wilde plaatsen, waarin ik assistenten vroeg voor de heilkundige kliniek aan de hoogeschool alhier. De redenen, waarom ik mij tot Noord-Nederland wendde, waren volgende: hier heerscht overal een tekort aan geneesheeren; het groote getal patiënten vraagt uitbreiding van het aantal assistenten.

Waarom de redactie bezwaren maakt en welke deze kunnen zijn, is mij onbegrijpelijk. Wat voor belang kan zij er toch bij hebben, of een Nederlandsch arts tijdelijk buiten de rijksgrenzen de geneeskundige praktijk toepast? Of hebben Nederlanders, die, zooals ik, buitenlands wonen, geen recht meer om een advertentie te plaatsen, om niet te spreken van een opstel?

Het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* heeft hier in Zuid-Nederland vele vrienden. Voor zoover ik mij herinner, stelde de redactie vóór den oorlog meermalen haar kolommen open voor de Vlaamsche geneesheeren. Is dit nu ook veranderd? Ik kan toch moeilijk veronderstellen, dat de invloed van den oorlog in het neutrale Nederland zóó groot is, dat zelfs de redactie van een geneeskundig blad haar vroegere, bredere opvatting heeft gewijzigd.

Gent, 2 November 1917.

C. H. TEN HORN.

Er bestaat zeker geen bezwaar tegen, dat Nederlandsche geneesheeren tijdelijk buiten ons land hun kracht wijden aan zieken of gewonden, van welken landaard zij ook zijn mogen. Maar de advertentie van den heer TEN HORN betrof niet in de eerste plaats het belang der zieken, want wij durven onderstellen, dat die te Gent nog wel elders met vrucht behandeld kunnen worden dan juist in zijn kliniek. Zijn advertentie was gesteld in het belang van de hoogeschool te Gent en wij wenschen ons te onthouden van eenige daad, welke die hoogeschool raakt. Of deze houding het aantal vrienden, waarover wij ons in België verheugden, zal verminderen of vermeederen, zal de toekomst moeten leeren.

Redactie.

KUNSTMATIG OEDEEM VAN DE HAND.

Mag ik collega VAN ROOJEN naar aanleiding van de slotalinea van zijn artikel onder bovenstaanden titel (zie n°. 19, bldz. 1765) verwijzen naar de *Geneeskundige Bladen*, 15de Reeks, n°. III, Hard traumatisch oedeem, waarin ik op bldz. 95 het